

MUHASEBE VE FİNANS İNCELEMELERİ DERGİSİ

Dergi Anasayfası: www.dergipark.gov.tr/mufider

MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEĞİNİ TERCİHTE ETKİLİ FAKTÖRLER: İZMİR İLİ ÖRNEĞİ*

FACTORS AFFECTING THE PREFERENCE FOR THE FINANCIAL CONSULTANCY PROFESSION: THE CASE OF İZMİR

Zehra Nuray NİŞANCI^{a**}, Muhammet İŞKARA^b

a Doç. Dr., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, ORCID: 0000-0003-1782-237X
b Serbest Muhasebeci Mali Müşavir

ÖZET

MAKALE BİLGİLERİ

Makale Tarihiçesi:

Gönderilme Tarihi 02.08.2018

Düzenleme 09.08.2018

Kabul Tarihi 11.08.2018

Anahtar Kelimeler: Muhasebe,
Mali Müşavirlik Mesleği, Meslek,
Meslek seçimi, İzmir

Jel Kodları: M00, M40, M41

Mali müşavirlik mesleği, Türkiye’de 1989 yılında 3568 sayılı kanun ile yasallaşmıştır. Diğer meslek gruplarında olduğu gibi mali müşavirlik mesleğinin de tercih edilmesini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Mali Müşavir olarak görev yapan meslek mensuplarının, mesleği tercih etmelerini etkileyen faktörleri belirlemektir. Araştırma, İzmir SMMM Odasına kayıtlı 342 mali müşavirin katılımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, anne baba yönlendirmesi, okul arkadaşları ve öğretmenlerin etkisi, rol modelin meslek mensubu olması, mesleğin kentli mesleği olması ve gelirinin iyi olması, alınan eğitimin mesleğe uygun olması, mesleğe duyulan özel ilgi, bağımsız çalışma imkanı sunması, gelecekte önemini koruyacağı düşüncesi, baba mesleği olması ve şans/kader/tesadüf faktörleri mali müşavirlik mesleğini seçmede önemli etkisi olan faktörlerdendir. Mesleğin saygın bir sosyal statü sunması, sayısal alan olması, zihinsel özelliklere uygunluğu, meslekte kolay iş bulabilme ve yükselme imkanının olması, fazla sermaye gerektirmeyen bir meslek olması, masa başı işlerden olması ve çalışma saatlerinin esnek olması faktörleri ise mali müşavirlik mesleğini seçmede önemli etkisi olmayan faktörler olarak tespit edilmiştir.

ABSTRACT

ARTICLE INFO

Article history:

Received 02.08.2018

Revised 09.08.2018

Accepted 11.08.2018

Keywords: Accounting,
Certified Public Accounting,
Occupation, Occupation Choice,

The profession of financial consultancy has been legalized in Turkey in 1989 with the law numbered 3568. There are many factors that affect the preference of the financial consulting profession as well as other profession groups. The purpose of this study is to determinate the factors that affect the choice of the financial consulting profession’s members of the financial consulting profession. For this purpose, a survey was conducted for financial consultants working in city of İzmir. According to the findings in this article there are significant factors that influence when opting for financial consulting

* İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tezsiz Yüksek Lisans Projesinden üretilmiştir.

** Sorumlu Yazar, E-mail adresi: zehranuray.nisanci@ikc.edu.tr

Izmir

Jel Codes: M00, M40, M41

professions, these are: parental guiding to career paths, peers and teacher effect, role model's profession, professional (urban) occupation, good income, background knowledge constructing career area, profession interests, parents career, chance/destiny/coincidence, autonomous working and the career maintaining its quality in the future. On the other hand, ineffectual factors of this profession are: offering respectable social status, related to the numerical field, cognitive features apply, finding job easily in this area, promotion opportunities, no overtime work, being an office job and flexible working hours.

1. GİRİŞ

Günümüz çalışma hayatında iş-yaşam dengesinin çalışan öncelikleri arasında daha çok yer almaya başlaması (Robbins ve Judge, 2013: 20), esnek çalışma saatleri ile bağımsız hareket etme imkânı sunan meslekelere eğilimi arttırmıştır. Çalışanların hoşuna gitmese de, gün geçtikçe bireylerin icra ettikleri meslek veya iş, kişisel yaşamlarını daha çok ihlal etmeye başlamıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin işi her yere taşıması çalışma saatlerinin artmasına ve bireylerin, işin özel yaşamlarını tehdit ettiği düşüncesine kapılmasına sebep olmuştur. İnsanlar, iş programlarında kendilerine esneklik veren işler/meslekler aramaya başlamışlardır. Bunun yanında günümüzde istihdam olanaklarının azalması ve işsizlik oranlarının yükselmesi, bireylerin ilgi duymadıkları meslekleri de seçmek zorunda kalmalarına; meslek seçiminin, şans/kader/tesadüf faktörünün etkisiyle oluştuğuna inanmalarına neden olmuştur.

Muhasebecilik ve mali müşavirlik mesleği, ekonomik, sosyal, finansal ve teknolojik alanlarda yaşanan değişimler sonrasında giderek önem ve saygınlık kazanmaya başlamıştır. Mesleğin bireylere, esnek çalışma saatleri, bağımsız hareket etme ve iş yaşam dengelerini korumaya yönelik tedbirler alabilme ve bunu yaşamlarına yansıtabilme imkânı sunması, diğer mesleklerle kıyaslandığında Mali Müşavirlik mesleğini avantajlı konuma yükseltmiştir.

Tüm mesleklerde olduğu gibi mali müşavirlik mesleğinde de, mesleğin seçilmesini etkileyen kişisel, çevresel ve mesleğe özgü birçok faktör bulunmaktadır. Bu araştırmanın amacı, serbest muhasebeci ve mali müşavir mesleğini tercih etmeye etki eden faktörleri belirlemektir. Buradan hareketle, İzmir ilinde faaliyet gösteren meslek mensuplarına yönelik bir araştırma gerçekleştirilmiş ve bu kapsamda 342 meslek mensubuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın teorik kısmında muhasebe ve mali müşavirlik ile meslek ve meslek seçimi ele alınmış, daha sonra araştırma bulgularına yer verilmiştir.

1.1. Muhasebe ve Mali Müşavirlik

Muhasebe, Osmanlıca ve Türkçe sözcüklerde yer alan geniş anlamalı bir kavram olup; aslı Arapça olan hesap sözcüğünden türetilmiştir (Yazıcı, 1998:10). Muhasebenin geçmişinin insanlık tarihi kadar eskilere gidebileceği düşünülmekte (Can, 2007:2); milattan önceki dönemlere, kil tabletlere kadar uzandığı ifade edilmektedir (Selimoğlu vd. 2009: 220). Önceleri (MÖ), yazılı kayıtlar şeklinde görülen muhasebe; milattan sonra, yetki devri, beşeri ilişkiler, lider özellikleri gibi konularla birlikte muhasebe kayıtları şeklinde literatürde yer almaya başlamıştır (Nişancı, 2015:278). Eski Mezopotamya, Grek ve Roma medeniyetleri, politik işlerin idaresinde, yol ve binaların inşa edilmesinde, kompleks muhasebe sistemlerinin geliştirilmesinde, mükemmel sonuçlara tanıklık etmiştir (Terry ve Franklin, 1985:22). 1340'ta Pacioli'nin, çift yönlü muhasebe usulü; 1395'te Francisko Di Marco'nun, maliyet muhasebesi; 1410'da, Soranzo Kardeşler'in defteri kebir ve yevmiye kayıtları (Claude, 1974:9) muhasebe ile ilgili dikkat çeken ilk çalışmalar arasındadır. Fayol da, muhasebeyi, işletme faaliyetlerinden biri olarak ele almaktadır (Fayol, 1966: 2; Eren, 1998:13-14; Fayol, 1949'dan akt. Şimşek ve Çelik, 2011:164).

Muhasebe, mali nitelikli ve para ile ifade edilebilen işlemlerin saptanması, derlenmesi, kaydedilmesi, bölümlenmesi, amaca yönelik şekilde özetlenmesi ve yorumlanarak ilgililerin kullanımına hazır hale getirilmesini hedefleyen uygulamalar bütünüdür (Şimşek, 1998: 247; Küçükşavaş, 1998: 5); kısaca, bir "bilgi sistemi" olarak ifade edilmektedir (Sürmeli, 2004: 9; Sevilengül, 2007: 9). Muhasebe, bir işletmenin varlık ve kaynaklarında artışa ve azalışa etki eden unsurların kaydedilmesi, sınıflandırılması, raporlanması ve analiz edilmesini içermektedir.

Türkiye'de muhasebenin bir düzene bağlanması 1850 tarihli "Kanunname-i Ticaret" ile

başlamıştır. 1926 yılında yürürlüğe giren 865 sayılı Türk Ticaret Kanunu; 1936 yılında yürürlüğe girmiş bulunan 3460 Sayılı Kanun işletme bütçesi tatbikatına ayrıca maliyet muhasebesi ile ilgili çalışmalara zemin hazırlamıştır (Feyiz, 2010: 12). Daha sonra, 1950 yılı başında yürürlüğe giren Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi ve Vergi Usul Kanunlarının, 1956 yılında yenilenerek yürürlüğe giren 6752 sayılı Ticaret Kanunu'nun, muhasebe konusunda önemli gelişmelerin gerçekleşmesini sağladığı görülmektedir (Sevilengül, 2007:15). 1994 yılına kadar muhasebe mesleğini düzenleyen bir yasal dayanağın olmaması, muhasebenin sadece vergi muhasebesi şeklinde görülmesine neden olmuş, muhasebenin teknik yönü hemen hemen hiç gelişmemiştir (Küçüksavaş, 1997:11). 1992 yılında yayınlanan ve 1994 yılında yürürlüğe giren "Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ve Tekdüzen Hesap Planı" tebliği ile "Muhasebenin Temel Kavramları, Muhasebe Politikalarının Açıklanması, Mali Tablolar İlkeleri, Mali Tabloların Düzenlenmesi ve Sunulması ile Tekdüzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve İşleyişi belirlenmiştir (Güvemli, 2009: 231).

Muhasebe ve Mali Müşavirlik mesleğine yönelik önemli bir gelişme 01.06.1993 tarihinde 3568 sayılı "Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu"nun kabul edilmesiyle gerçekleşmiştir (Küçüksavaş, 1997:11). Ardından, Vergi Usul Kanunu uyarınca oluşturulan "Tekdüzen Muhasebe Sistemi" Maliye Bakanlığı'nın 1 sıra no.lu "Muhasebe Uygulama Tebliği" ile 1994 yılı başından itibaren yürürlüğe konulmuştur. Türkiye'deki muhasebe sistemi, 3568 Sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi ile daha sistemli bir yapıya kavuşmuş; günümüzde bilgisayar ortamında kullanılan paket programlar sayesinde daha hızlı ve işlevsel bir hal almıştır. "Kanun öncesinde, profesyonel muhasebe mesleğini tanımlamak mümkün değilken, Kanunun yürürlüğe girmesiyle, profesyonel muhasebe meslek mensuplarının görev alanları ve sorumlulukları belirlenebilmiştir" (Arıkan, 2010: 12). 3568 sayılı Kanun, ruhsat sahibi meslek mensuplarına vergi yükümlülükleri ile devlet arasında köprü kurma görevini yüklemiş ve kanun hükümlerine göre mesleğin icrasına hak kazananlara "Serbest Muhasebeci Mali Müşavir" ve "Yeminli Mali Müşavir" ünvanı verileceğini bildirmiştir. Bu kapsamda, "Mali Müşavirler, kamu hizmeti niteliğindeki görevlerini mesleğin özel ve genel şartlarına uygun olarak yapan meslek mensupları" (Vergi Dünyası, 1989:67) olarak tanımlanmıştır.

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik mesleğinin konusu 3568 sayılı Kanunun 2. maddesiyle açıklanmıştır. Gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin; genel kabul görmüş muhasebe prensipleri ve ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda, defterlerini tutmak, bilanço, kar-zarar

tablosu ve beyannameleri ile diğer belgelerini düzenlemek ve benzeri işleri yapmak, muhasebe sistemlerini kurmak, geliştirmek, işletmecilik, muhasebe, finans, mali mevzuat ve bunların uygulamaları ile ilgili işlerini düzenlemek veya bu konularda müşavirlik yapmak, sayılan yazılı konularda, belgelerine dayanarak, inceleme, tahlil, denetim yapmak, mali tablo ve beyannamelerle ilgili konularda yazılı görüş vermek, rapor ve benzerlerini düzenlemek, tahkim, bilirkişilik ve benzeri işleri yapmak serbest muhasebeci mali müşavirlik mesleğinin konusunu oluşturmaktadır (www.turmob.org.tr). Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olabilmek, 3568 Sayılı Kanun ile genel ve özel şartları taşımaya bağlanmıştır (Konu ile ilgili bkz. www.turmob.org.tr).

1.2. Meslek Seçimi

Meslek seçimi, bireyin icra etmeyi düşündüğü meslekler arasından birine karar vermesi ve buna hazırlanmak için çaba göstermesidir. İnsanların hayatlarında en önemli kararlardan biri olan meslek seçimi, birçok faktörden etkilenen karmaşık bir süreçtir. Birey, bu karar sürecinde meslekle ilgili bilgiler, ilgiler, değer yargıları ve inançlar, elde edilecek tatmin, kişisel özellikler gibi birçok faktörden etkilenmektedir (Tokar vd., 1998: 115). Bir bireyin seçtiği meslek, onun içinde başarı seviyesini, iş bulup bulamayacağını, nerede oturup kiminle evleneceğini, kimlerle etkileşimde bulunacağını belirlemektedir ve kişinin değerlerini, dünya görüşünü, yaşam biçimini ve alışkanlıklarını şekillendiren etkilere sahiptir (Hoppock, akt. Kuzgun, 2003: 6). Kişinin hayatında böylesine çok yönlü etkileri olan bir çalışma alanının seçilmesi, günümüzde giderek güçleşen ve karmaşıklaşan bir olay hâline gelmiştir. Bunun en önemli nedeni, seçeneklerin çok artmış olmasıdır (Kuzgun, 2003:6).

Bilim ve teknolojide yaşanan değişimler, toplumların sosyal yapılarını, dolayısıyla mesleklerin biçim ve içeriklerini değiştirmiştir. Toplumda işlevini yitiren meslekler ortadan kalkarken, sanayileşmeyle birlikte yeni meslekler ortaya çıkmış, meslek sayısında da önemli artışlar yaşanmıştır. Sanayileşme sürecinin başlangıcı kabul edilen 1850 yılında İngiltere'de 431 mesleğin var olduğu; 1920 yılında 20.000, günümüzde yaklaşık 45.000 meslek çeşidine ulaşıldığı ifade edilmektedir (Özsoy, 2004: 47).

Meslek seçimi bireyler açısından son derece önemli bir olaydır. Bireyin, yetenekleri, ilgileri ve isteklerine uygun mesleği seçmesi durumunda başarılı, verimli, mutlu olabileceği; aksi durumda başarısız, verimsiz, mutsuz olacağı ifade edilmektedir. Bu nedenle birey, meslek seçerken, kendi özellikleri ile seçeceği mesleğin nitelikleri arasında uygunluk olmasına dikkat etmelidir. Araştırma bulgularına göre, yetenek, beceri, ilgi ve

ideallerine uygun meslek seçmiş olanların sayısı az, iş veya mesleğinden şikâyet edenlerin sayısı çoktur (Razon, <http://ekipnormarazon.com>). Holland da, Kişilik-İş Uyumu Teorisi'nde, kişilik özellikleri ile işin/mesleğin uyumlu olması halinde iş memnuniyetinin artacağını, işgücü devir oranının azalacağını savunmaktadır (Robbins ve Judge, 2013: 151). Bu nedenle meslek seçiminde kişilik özellikleri ile mesleğin uyumlu olması oldukça önemlidir. Meslek tercihi yapılırken belli bir çalışma ve yaşam biçimi de seçilmiş olmaktadır (Çam vd. 2000: 33). Bireyin toplumda yer edinmesinden, ikili ilişkilerine, itibarına, sosyal statüsüne kadar her şey, seçmekte veya icra etmekte olduğu meslekle ilişkilidir. Meslek, bireyin adı, cinsiyeti ve uyruğu gibi kimliğinin bir parçasıdır. “Kimlikle meslek arasındaki sıkı bağ özellikle “doktorum, “avukatım”, “polisim”, “sanatçığım” gibi ifadelerde daha da belirginleşmektedir. Meslek, aynı zamanda toplumsal sınıf ve eğitim düzeyinin de göstergesidir” (Onur, 1995: 159). Bireysel yaşamı sadece ekonomik yönden değil, diğer yönlerden de etkileyen meslek, ekonomik imkanlar yanında; statü kaynağı olması, bireyin bedensel ve zihinsel gelişimini sağlaması, hayata anlam katması, dünyaya bakış açısıyla tutum ve davranışını biçimlendirmesi, topluma entegrasyonunu kolaylaştırması gibi açılardan bireyin hayatının merkezi konumundadır (İlhan, 2008: 314). Özellikle toplumun bireye attığı değer olan sosyal statü, tamamen meslek seçimi sonrasında kazanılan bir değer olarak, bireyin kendisini iyi hissetmesine, işe yaradığı duygusunu yaşamasına neden olmaktadır. Bu noktada meslek, bireyin en önemli sermayesi; sosyal, zihinsel, ruhsal iyi oluşunun kaynağı; hatta toplumsal sağlamlılığın temelidir. Meslek seçimi örgütsel açıdan da oldukça önemlidir. Bireyin yetenekleri, ilgileri ve isteği doğrultusunda meslek seçmesi, örgütsel başarının da anahtarıdır. “Kişi-iş uyumunun iş tatmini ile (.56), örgütsel bağlılık ile (.47) ve işten ayrılmaya eğilim ile (-.46) ilişkisi bulgulanmıştır. Kişi-iş uyumunun daha az olmakla beraber iş arkadaşlarından tatmin (.32), amirinden tatmin (.33) ve genel performans (.20) ile ilişkisi de bulgulanmıştır (Kristof-Brown ve diğerleri, 2005; Akt.Aktaş, 2011: 15). Bu nedenle meslek seçimi hem bireysel hem de örgütsel ve toplumsal açıdan oldukça önemlidir.

İnsanlar, mesleği sadece para kazanmak için icra etmemektedirler. Maddi durumu iyi, çalışma ihtiyacı bulunmayan kişiler de meslek sahibi olmaktadır. Meslek, para kazanmanın yanında, kişisel beceri ve yetenekleri kullanma ve geliştirme yolu olarak da görülmektedir. Mesleğin, bireylerin sahip olduğu değerlerle de ilişkili olduğu ve meslek seçiminin, değerlerden etkilendiği belirtilmektedir. Örneğin, Amerika'da yapılan bir araştırmaya göre, hemşirelik mesleğini seçme nedenleri arasında yardım etme isteği yer almaktadır (Zysberg ve Berry,

2005:195). Hemşireliği seçen bireylerde muhtemelen insanı sevme ve yardım etme değeri, önemli bir değer olarak kabul edilmektedir. Türkiye'da yapılan bir araştırmada da doktorluk mesleğini seçmede etkili olan faktörler arasında ilk sırayı, “insanlara yardım isteği” almıştır. Arkasından sırasıyla, “okulda başarılı öğrenci olma”, “tıba ilgi duyma”, “hekimliğin saygın meslek olduğunu düşünme” ve “tıba yeteneği olduğunu düşünme” gibi değişkenlerin doktorluk mesleğini seçmede etkili faktörler olduğu bulgulanmıştır (Genç vd. 2007: 49). Meslek seçiminin, aile ve aile üyelerinin tutumu, meslekleri, gelir durumu, eğitim seviyeleri, toplumdaki konumları, bireyin sahip olduğu kardeş sayısı, ailenin yaşadığı yer ve geçmiş yaşantılarıyla ilgili olarak değiştiği de ifade edilmektedir (Çurğatay, 2010). Bireysel düzeyde, bireyin cinsiyeti, kişilik özellikleri, beceri ve yetenekleri, ilgileri de meslek seçimini etkileyen faktörler arasındadır. Aile yapısı, rol modeller ve ailenin ekonomik durumu, çocuğa verilecek eğitim olanaklarının türünü ve süresini belirlemektedir (Elmacıoğlu, 1998:45). Mesleklerin, sosyal sınıfları belirleyen önemli bir faktör olduğu ifade edilirken (Korkmaz, 2000:28), meslek seçimini etkileyen faaktörlerin sosyolojik ve psikolojik faktörler şeklinde gruplanabilecekleri belirtilmektedir (Keser ve Güler, 2016:21). Literatürde meslek ve meslek seçimine etki eden faktörler üzerine yapılan birçok dikkat çekici çalışma daha vardır. Bunlar arasında, Frey 1962, Uysal 1970, Kuzgun 1982, Tan 1956; Akt. Akdemir, 1991: 78; Paolillo & Estes, 1982; Freidson, 1988; Gul vd. 1989; Lightbody vd. 1997 sayılabilir.

Mali müşavirlik mesleği ekonomik, sosyal, finansal ve teknolojik alanlarda ortaya çıkan değişikliklerle birlikte artan oranda önem kazanmaya başlamış, toplum ve ticaret hayatı içerisinde oldukça etkili bir konuma gelmiştir (Akbulut, 1999: 125). Mesleğin önemi ve saygınlığı, mesleğin tercih edilme sebepleri arasında sayılmaktadır. Bunun yanında meslek seçimini etkileyen kişisel, çevresel ve mesleğe özel birçok faktör vardır. Türkiye'de yapılan bir araştırmanın bulgularına göre, “yüksek kazanç ve sorumluluk beklentisi, kariyer beklentisi, mesleki bilgi ve beceri, mesleki tecrübe ile sosyal statü beklentisinden oluşan 5 faktörün muhasebe mesleğini seçmede önemli olduğu, aile çevresi ve eğitim çevresi faktörlerinin ise önemli olmadığı” anlaşılmıştır (Dinç, 2008:90). Kanada'da muhasebe mesleğini seçme konusunda 897 öğrenci üzerinde yapılan bir araştırmada, meslek seçimini etkileyen faktörler araştırılmış; başlangıçta yüksek kazanç, uzun vadede yüksek kazanç, mesleki itibar, meslek içi ödül ve eğitim kurumlarında alınan muhasebe eğitimi, mesleği seçmede en etkili beş faktör olarak bulgulanmıştır (Felton vd. 1994: 131-141). Auyeung ve Sands(1997) farklı bir çalışma yaparak; muhasebe mesleğinin seçimi ile ilgili faktörlerin etkisinin,

öğrencilerin kültürel yapılarına göre farklılık gösterdiğini tespit etmişlerdir (Akt. Albez ve Bilici, 2012:390). Her meslek seçiminde olduğu gibi, muhasebe ve mali müşavirlik mesleğini seçmeyi etkileyen çok sayıda değişkenden bahsedilebilir. Bu çalışmada, 20 farklı faktörün Mali Müşavirlik mesleğini seçmeyi etkileyip etkilemediği araştırılmıştır.

2. AMACI, YÖNTEMİ VE ÖRNEKLEMİ, HİPOTEZLERİ VE BULGULARI

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Mali Müşavir olarak görev yapan meslek mensuplarının, mesleği tercih etmelerini etkileyen faktörleri belirlemektir. Araştırma, İzmir ilinde faaliyet gösteren, İzmir SMMM Odasına kayıtlı Mali Müşavirlerin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında mali müşavirlik mesleğini seçmede, anne-baba, okul arkadaşları, öğretmenler ve rol modeller gibi meslek seçimini etkileyen dışsal faktörler; meslek gelirinin iyi olması, saygınlık sağlaması, alınan eğitime uygun bir meslek olması, esnek çalışma saatleri ve bağımsız çalışmaya imkan sağlaması şeklinde meslekle doğrudan ilişkili faktörler ve sayısal bir alanla ilişkili olma, bireyin zihinsel özellikleri ile ilişkili olma gibi kişisel faktörlerle beraber şans/kader/tesadüf gibi bir faktör de sorgulanmıştır. Araştırmanın, mesleği merak edenler ve seçmek isteyenler için önemli bilgi ve bulgular içerdiği; ayrıca literature katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.2. Araştırmanın Yöntemi ve Örnekleme

Araştırma, kavramsal ve uygulamalı bir çalışmadır. Muhasebe ve Mali Müşavirlik ile meslek seçiminin ele alındığı kavramsal kısım, literatürden faydalanılarak derlenmiştir. Verilerin toplanması aşamasında anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırma için hazırlanan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde meslek mensuplarının meslek seçimlerini etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik yirmi önerme yer almaktadır. Söz konusu önermeler literatürden faydalanılarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur. Önermelere istatistiksel değerlendirmeler için 5'li Likert ölçeği kapsamında kesinlikle rolü yoktur için 1, rolü yoktur için 2, kararsızım için 3, rolü vardır için 4, büyük rolü vardır için 5 ağırlık değeri verilmiştir. Anketin ikinci bölümünde cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim, gelir

aralığı, meslekteki yıl ve çalışma biçimi ile ilgili verilere ulaşmak üzere yedi soru sorulmuştur.

Araştırmanın evrenini, İzmir ilinde mesleklerini icra eden bütün mali müşavirler oluşturmaktadır. İzmir ilinde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası kayıtlarına göre (Mayıs-2017) 9085 mali müşavir bulunmaktadır (<http://archive.ismmmo.org.tr/>). Odaya kayıtlı 9085 mali müşavirden basit tesadüfi örnekleme yöntemine göre seçilen 342 meslek mensubuna İzmir SMMMO aracılığıyla ulaşılmış; hazırlanmış anket formu katılımcılara online olarak iletilmiştir. Daha sonra katılımcıların doldurulmuş oldukları anket formları değerlendirmeye alınmıştır. Elde edilen veriler SPSS 18.0 programıyla analize tabi tutulmuş; tek grup t-testi ile hipotezlerin doğruluğu test edilmiştir.

2.3. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırma kapsamında anket formunda yer alan her bir önermeye ilişkin bir hipotez geliştirilmiştir. Aşağıda görüldüğü şekilde toplam yirmi hipotez oluşturulmuştur.

H₁: Mali müşavirlik mesleğini seçmede anne-baba yönlendirmesi önemli bir etkidir.

H₂: Mali müşavirlik mesleğini seçmede okul arkadaşları önemli bir etkidir.

H₃: Mali müşavirlik mesleğini seçmede okuldaki öğretmenler önemli bir etkidir.

H₄: Mali müşavirlik mesleğini seçmede rol model önemli bir etkidir.

H₅: Mali müşavirlik mesleğini seçmede şans/kader/tesadüf önemli bir etkidir.

H₆: Mali müşavirlik mesleğini seçmede mesleğin gelirinin iyi olması önemli bir etkidir.

H₇: Mali müşavirlik mesleğini seçmede alınan eğitimin mesleğe uygun olması önemli bir etkidir.

H₈: Mali müşavirlik mesleğini seçmede mesleğin saygın bir sosyal statüsünün olması önemli bir etkidir.

H₉: Mali müşavirlik mesleğini seçmede mesleğe duyulan özel ilgi önemli bir etkidir.

H₁₀: Mali müşavirlik mesleğini seçmede sayısal alan olması önemli bir etkidir.

H₁₁: Mali müşavirlik mesleğini seçmede bağımsız çalışma imkânı sunması önemli bir etkidir.

H₁₂: Mali müşavirlik mesleğini seçmede mali müşavirliğin baba mesleği olması önemli bir etkidir.

H₁₃: Mali müşavirlik mesleğini seçmede zihinsel özellikler (zeka, kapasite vb.) mali müşavirlik mesleğini seçmede önemli bir etkidir.

H₁₄: Mali müşavirlik mesleğini seçmede kolay iş bulabilme imkânı önemli bir etkidir.

H₁₅: Mali müşavirlik mesleğini seçmede meslekte yükselme imkânının olması önemli bir etkidir.

H₁₆: Mali müşavirlik mesleğini seçmede kentli mesleği olması önemli bir etkidir.

H₁₇: Mali müşavirlik mesleğini seçmede gelecekte mesleğin önemini koruyacağı düşüncesi önemli bir etkidir.

H₁₈: Mali müşavirlik mesleğini seçmede fazla sermaye gerektirmeyen bir meslek olması önemli bir etkidir.

H₁₉: Mali müşavirlik mesleğini seçmede masa başı işlerden olması önemli bir etkidir.

H₂₀: Mali müşavirlik mesleğini seçmede esnek çalışma saatleri önemli bir etkidir.

2. 6. Araştırmanın Bulguları

Araştırma kapsamında anket çalışmasına katılan meslek mensuplarının, %76,3'ü erkek, %23,7'si kadındır (Tablo 1).

Tablo 1: Ankete Katılan Mali Müşavirlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kadın	81	23,7	23,7	23,7
Erkek	261	76,3	76,3	100,0
Toplam	342	100,0	100,0	

Katılımcı meslek mensuplarının %82,5'i evli, %17,5'i bekârdır (Tablo 2). Buna göre katılımcıların çoğunluğunu erkek ve evli meslek mensupları oluşturmaktadır.

Tablo 2: Ankete Katılan Mali Müşavirlerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evli	282	82,5	82,5	82,5
Bekar	60	17,5	17,5	100,0
Toplam	342	100,0	100,0	

Araştırmaya katılanların %40,4'ü, 31-40 yaş arasında, %24,3'ü, 41-50 yaş arasında, %19,6'sı 51-60 yaş arasındadır (Tablo 3). 30 yaşından küçük ve 61 yaş üzeri meslek mensuplarının varlığı, mesleğe erken yaşlarda başlanabileceğini ve uzun yıllar mesleğin icra edilebileceğini göstermek açısından anlamlıdır.

Tablo 3: Ankete Katılan Mali Müşavirlerin Yaşlara Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
21-30	24	7,0	7,0	7,0
31-40	138	40,4	40,4	47,4
41-50	83	24,3	24,3	71,6

51-60	67	19,6	19,6	91,2
61 ve üzeri	30	8,8	8,8	100,0
Toplam	342	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının eğitim seviyesinin yüzdeler dilimlere göre dağılımlarına bakıldığında en yüksek oranı, %78,4 ile lisans mezunları ve arkasından %15,2 ile lisansüstü almaktadır (Tablo 3). Çok düşük bir oranla da olsa ortaöğretim ve ön lisans mezunlarının varlığı dikkat çekmektedir. Bu katılımcıların muhtemelen en yaşlı katılımcılar olabileceği söylenebilir. Zira eski yasalarda meslek mensubu olabilmek için üniversite mezunu olma zorunluluğu yoktu.

Tablo 4: Ankete Katılan Mali Müşavirlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ortaöğretim	9	2,6	2,6	2,6
Ön lisans	13	3,8	3,8	6,4
Lisans	268	78,4	78,4	84,8
Yüksek lisans ve üzeri	52	15,2	15,2	100,0

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının gelir durumlarına bakıldığında, katılımcıların %7'sinin 2.000 TL'den az kazandığını belirtmesi ilginçtir. Meslek mensuplarının %37,7'sinin, en yüksek oranla, 5.000 TL ve fazla gelire sahip oldukları anlaşılmaktadır (Tablo 5).

Tablo 5: Ankete Katılan Mali Müşavirlerin Aylık Gelir Durumlarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
2.000'den az	24	7,0	7,0	7,0
2.001-2.750	38	11,1	11,1	18,1
2.751-3.500	45	13,2	13,2	31,3
3.501-4.250	56	16,4	16,4	47,7
4.251-5.000	50	14,6	14,6	62,3
5.000'den fazla	129	37,7	37,7	100,0
Toplam	342	100,0	100,0	

Tablo 6'dan da görüldüğü gibi meslek mensuplarının %26,6'sı 5 yıldan az, %22,2'si 6-10 yıl arası, %14'ü 11-15 yıl arası, %14,9'u 16-20 yıl arası, %6,1'i 21-25 yıl arası ve %16,1'i ise 26 yıldan fazla tecrübeye sahiptir (Tablo 6). Katılımcıların yaklaşık beşte biri 21 yıl üzeri kıdeme sahiptir.

Tablo 6: Ankete Katılan Mali Müşavirlerin Çalışma Yıllarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
5 yıldan az	91	26,6	26,6	26,6
6-10 yıl arası	76	22,2	22,2	48,8
11-15 yıl arası	48	14,0	14,0	62,9
16-20 yıl arası	51	14,9	14,9	77,8
21-25 yıl arası	21	6,1	6,1	83,9
26 yıldan fazla	55	16,1	16,1	100,0

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının %72,5'inin bağımsız, %20,5'inin şirkete bağlı ve %7'sinin ise bir SMMM yanında çalıştığı görülmektedir.

Mali müşavirlik mesleğini tercih etmeyi etkileyen faktörler ile ilgili hipotezlere ilişkin test sonuçları Tablo 8'de gösterilmiştir. Hipotezleri test etmek amacıyla "tek grup t-testi" kullanılmış, $\alpha = 0,05$ ve test değeri olarak ortak değer 3 olarak alınmıştır.

Tablo 7: Ankete Katılan Mali Müşavirlerin Çalışma Şekillerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Bağımsız	248	72,5	72,5	72,5
Şirkete bağlı	70	20,5	20,5	93,0
Bir SMMM yanında	24	7,0	7,0	100,0
Toplam	342	100,0	100,0	

Tablo 8. Hipotezler için t-testi Tablosu

	Test Value = 3						Sonuç (H ₁)
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of Difference		
					Lower	Upper	
1. Anne-baba yönlendirmesi	-11,549	341	,000	-,903	-1,057	-,749	Kabul
2. Okul arkadaşlarının etkisi	-20,392	341	,000	-,1257	-1,378	-,136	Kabul
3. Okuldaki öğretmenlerin etkisi	-12,846	341	,000	-,926	-1,068	-,785	Kabul
4. Rol modelin (örnek alınan kişinin) SMMM meslek mensubu olması	-2,495	341	,013	-,213	-,381	-,045	Kabul
5. Şans/Kader/Tesadüf	3,486	341	,001	,277	,121	,434	Kabul
6. Mesleğin gelirinin iyi olması	-6,817	341	,000	-,459	-,591	-,326	Kabul
7. Alınan eğitimin mesleğe uygun olması	11,751	341	,000	,812	,676	,948	Kabul

8. Mesleğin saygın bir sosyal statü sunması	-,364	341	,716	-,026	-,168	,116	Kabul edilmedi
9. Mesleğe duyulan özel ilgi	2,679	341	,008	,198	,052	,344	Kabul
10. Sayısal alan olması	-1,235	341	,218	-,093	-,242	,055	Kabul edilmedi
11. Bağımsız çalışma imkânı sunması	12,304	341	,000	,801	,673	,929	Kabul
12. Baba mesleği olması	-18,918	341	,000	-,1342	-,1481	-,1202	Kabul
13. Zihinsel özellikler	-1,154	341	,249	-,087	-,237	,061	Kabul edilmedi
14. Meslekte kolay iş bulabilme imkânı sunması	-1,910	341	,057	-,143	-,290	,004	Kabul edilmedi
15. Meslekte yükselme imkânının olması	,000	341	1,000	,000	-,145	,145	Kabul edilmedi
16. Bir kentli mesleği olması	-4,156	341	,000	-,304	-,448	-,160	Kabul
17. Gelecekte önemini koruyacağı düşüncesi	5,022	341	,000	,356	,217	,496	Kabul
18. Fazla sermaye gerektirmeyen bir meslek olması	,882	341	,378	,064	-,079	,207	Kabul edilmedi
19. Masa başı işlerden olması	-,482	341	,630	-,035	-,178	,108	Kabul edilmedi
20. Çalışma saatlerinin esnek olması	-1,251	341	,212	-,096	-,248	,055	Kabul edilmedi

Tablo 8.den de görüleceği gibi, araştırmaya katılan Mali Müşavirlerin, mali müşavirlik mesleğini seçmede etkili olan faktörlerle ilgili hipotezlerden 8 tanesi kabul edilmemiştir. Mesleğin saygın bir sosyal statü sunması, sayısal alan olması, zihinsel özellikler, mesleğin kolay iş bulabilme imkânı sunması, meslekte yükselme imkânının olması, fazla sermaye gerektirmeyen bir meslek olması, masa başı işlerden olması ve çalışma saatlerinin esnek olması önermelerine ilişkin hipotezler kabul edilmemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, anne baba yönlendirmesi, okul arkadaşlarının ve öğretmenlerin etkisi, rol modelin meslek mensubu olması, kentli mesleği olması gibi çevresel faktörler mali müşavirlik mesleğini seçmede etkili olan faktörlerdendir. Aynı şekilde mesleğin gelirinin iyi olması, alınan eğitimin mesleğe uygun olması, mesleğe duyulan özel ilgi, bağımsız çalışma imkânı sunması, gelecekte önemini koruyacağı düşüncesi, mali müşavirlik mesleğini seçmede etkili olan mesleğe ilişkin faktörler olarak bulgulanmıştır. Bunların yanında mesleğin, baba mesleği olması ve şans/kader/tesadüf şeklinde diğer iki faktörün de mali müşavirlik mesleğini seçmede önemli etkisi olan faktörlerden olduğu anlaşılmaktadır.

3. SONUÇ

İnsanların iş ve yaşam tarzlarını belirlemede en önemli unsurlardan biri, meslek seçimidir. Meslek, bireyin sosyal, psikolojik, ekonomik durumunu belirleyen en önemli unsurlardan biridir. Sağladığı gelir, itibar, statü ve sosyal sermaye ile hayatı anlamlı ve sağlıklı kılmakta; bireylerin, kendini gerçekleştirme platformu olarak kritik önem arz etmektedir.

Meslek seçimini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin her birinin, bireyi etkileme dereceleri de farklı olabilmektedir. Bu araştırmanın amacı, Mali Müşavir olarak görev yapan meslek mensuplarının, mesleği tercih etmelerini etkileyen faktörleri ortaya koymaktır. Bu kapsamda araştırma, İzmir SMMM Odasına kayıtlı 342 meslek mensubunun katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Anket formunda, muhasebe ve mali müşavirlik meslek seçimini etkileyebileceği düşünülen yirmi faktöre ilişkin önermeler yer almış ve katılımcıların bu önermelere katılıp katılmadıkları Likert tarzı ölçekle sorgulanmış, anket uygulamasından elde edilen veriler analize tabi tutulmuştur.

Elde edilen bulgulara göre, anne baba yönlendirmesi, okul arkadaşlarının ve öğretmenlerin etkisi, rol modelin meslek mensubu olması, kentli mesleği olması, mesleğin gelirinin iyi olması, alınan eğitimin mesleğe uygun olması, mesleğe duyulan özel ilgi, bağımsız çalışma imkanı sunması, gelecekte önemini koruyacağı düşüncesi, mali müşavirlik mesleğini seçmede önemli etkisi olan faktörlerdendir. Bunların yanında mesleğin, baba mesleği olması ve şans/kader/tesadüf şeklinde diğer iki faktörün de mali müşavirlik mesleğini seçmede önemli etkili faktörlerden olduğu anlaşılmıştır. Mesleğin saygın bir sosyal statü sunması, sayısal alan olması, zihinsel özellikler, meslekte kolay iş bulabilme imkanı sunması, meslekte yükselme imkanının olması, fazla sermaye gerektirmeyen bir meslek olması, masa başı işlerden olması ve çalışma saatlerinin esnek olması faktörleri ise mali müşavirlik mesleğini seçmede önemli etkisi olmayan faktörlerdendir.

Muhasebe mesleğini seçmede etkili olan faktörler üzerine literatürde daha önce yapılmış çalışmalara bakıldığında, bu çalışmada elde edilen sonuçların, daha önce yapılmış araştırma sonuçlarıyla kısmen örtüştüğü anlaşılmaktadır. Gökğöz ve Zeytin'in (2012:77) muhasebe mesleğinin seçilmesini etkileyen faktörlerin incelenmesine yönelik yaptıkları çalışmada, mesleğin saygın bir sosyal statü sunması, çalışma saatlerinin esnek olması, meslekte yükselme imkânının olması ve masa başı işlerden olması, mesleği seçmede önemli bir etken olarak bulgulanmışken, bu çalışmada meslek seçiminde önemli etkisi olmayan faktörler arasında değerlendirilmiştir. Yine aynı çalışmada, “mesleğin

baba mesleği” olması ve “Şans/Kader/Tesadüf” faktörleri en etkisiz faktörler olarak bulunurken, bizim sonuçlarımız bu faktörlerin de meslek seçiminde önemli etkisi olduğunu göstermektedir. Avustralya’da öğrencilerin muhasebe mesleğini seçerken etkilendikleri en önemli faktör, “iş bulma olanakları” (Sugahara vd.2008); Yeni Zelanda’da “anne-baba” (Tan ve Laswad, 2006); İrlanda’da “mezun olunan okul” (Byrne ve Willis, 2005)’dur (Aktaran, Özdemir, 2010:107). Ön lisans muhasebe öğrencilerinin kariyer planlamasını etkileyen unsurlar üzerine Türkiye’de yapılan bir araştırma sonucuna göre, öğrencilerin meslek tercihlerinde etkili olan faktörler, “prestij”, “mesleki avantajlar” ve “mesleki güvence” olarak üç grupta toplanmıştır (Özdemir, 2010:103). Son olarak Dinç(2008) tarafından yine Türkiye’de yapılan bir diğer araştırmaya göre, “yüksek kazanç ve sorumluluk beklentisi, kariyer beklentisi, mesleki bilgi ve beceri, mesleki tecrübe ile sosyal statü beklentisinden oluşan 5 faktörün, muhasebe mesleğini seçmede önemli olduğu, aile çevresi ve eğitim çevresi faktörlerinin ise önemli olmadığı” anlaşılmıştır (Dinç, 2008:90). Bizim çalışmamızda, meslek gelirinin iyi olmasının yanında aile, arkadaş, öğretmen gibi faktörlerin de seçimi etkileyen önemli etkisi olan faktörlerden olduğu bulgulanmıştır. Kanada’da öğrenciler üzerinde yapılan bir araştırmada da, muhasebe mesleğini seçerken yüksek kazancın, mesleki itibarın ve okulda alınan muhasebe eğitiminin, mesleği seçmede etkili faktörlerden olduğu anlaşılmıştır (Felton vd. 1994:131-141). Bu çalışmada da yüksek gelir ve alınan eğitim, mesleği seçmede önemli etkisi olan faktörler arasında kabul edilirken; saygınlık, etkisi olmaya faktörler arasındadır. Amerika’da beşyüz muhasebeci üzerinde yapılan bir diğer araştırma sonucuna göre, mesleğin sağladığı kazanç, esnek çalışma saatleri, seyahat imkanları ve düzeyi, heyecanlı veya sakin bir iş olma niteliği ile aile bireylerine zaman ayırabilme imkanı vermesi gibi faktörlerin meslek seçiminde önemli faktörler olduğu tespit edilmiştir (Ahmadi vd.1995:17). Bu sonuçlarla kısmen örtüşen araştırma sonuçlarımıza göre, esnek çalışma saatleri meslek seçiminde önemli etkisi olmayan; meslek geliri ise önemli etkisi olan faktörler arasındadır.

Sonuç olarak, araştırmada elde edilen bulgulara göre, bireyin yakın çevresi (aile, okul arkadaşları, öğretmenler ve rol model) meslek seçiminde etkilidir. Yine, Mali Müşavirlik mesleğinin özellikleri (mesleğin gelirinin iyi olması, alınan eğitimin mesleğe uygun olması, mesleğe duyulan özel ilgi, bağımsız çalışma imkanı sunması), mesleği seçmede önemli etkisi olan faktörlerdendir. Bunların yanında, mesleğin baba mesleği olması ve şans/kader/tesadüf şeklindeki diğer iki faktörün de mali müşavirlik mesleğini seçmede önemli etkisi olan faktörlerden olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar,

literatürdeki bazı araştırma sonuçları ile örtüşürken bazıları ile tamamen farklılık göstermektedir. Bu farklılığın, yaşanan toplumun kültürü, anne baba mesleği ve eğitim düzeyi, içinde bulunulan sosyal sınıf, bireyin kişilik özellikleri gibi faktörlerden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Albez, A. ve Bilici, N. (2012). Meslek Yüksekokulları Muhasebe Öğrencilerinin Mesleğe Bakışları: Atatürk Üniversitesi'nde Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(3), ss.383-398.
- Akbulut, Y. (1999). Meslek Ahlakı Kriterleri ve Muhasebe Mesleği Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 1(1), 133.
- Akdemir, Ç. (1991). Okullarımızda mesleki rehberliğin önemi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(2), 76-83.
- Aktas, M. (2011). Kültürel Değerler ve Kisi Örgüt-Kisi İş Uyumu İlişkisi: Kavramsal Bir Çerçeve. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (26), 13, ss.13-21.
- Ahmed, K.; Alam, K. F. And Alam, M. (1997). An Empirical Study Of Factors Affecting Accounting Students' Career Choice In New Zealand. *Accounting Education*, 6(4), 325-335.
- Ahmedi, M.; Helms, M.M. and Nodoushani, P.(1995). A Factor Analytic Approach Profiling Job Selection Differences of Male and Female Accountants. *Managerial Auditing Journal*. Vol. Iss:7, 17-24.
- Arıkan, Y. (2010). Dünya ile Türkiye Ekonomisinin Değerlendirmesi ve Muhasebe Mesleğindeki Gelişmeler. *Mali Çözüm Dergisi*, 98:11- 21.
- Can, A.V. (2007). Luca Pacioli "Muhasebenin Babası" mıdır"? *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*. 12: 1-15.
- Claude, S.et George,Jr.(1974). *La Gestion-Les Grands Courants Des Origines À Nos Jour*. Les éditions internationales. Paris.
- Çam, O., Khorshid, L. Ve Özsoy A.(2000). Bir Hemşirelik Yüksekokulundaki Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi. *Hemşirelik Araştırma Dergisi*, 1: 33-40
- Çurğatay, V. (2010). Üniversite Sinavına Girecek Öğrencilerin Meslek Seçimini Etkileyen Sosyo-Kültürel Faktörler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe
- Devellioğlu, F. (2002). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, 19.Baskı, Ankara
- Dinç, E. (2008). Meslek Seçiminde Etkili Faktörlerin İncelenmesi: Meslek Yüksek Okulu-Muhasebe Programı Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16), 90-106. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/kosbed/issue/25704/271234>
- Elmacioğlu, T. (1998). Hayatın Bütününde Başarı. İstanbul.
- Eren, E.(1998). Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi. Beta Yay.İstanbul
- Fayol, H.(1966). Administration Industrielle et Générale. Dunod. Paris
- Felton, S.;Burh, N. and Northey, M.(1994). Factors Influencing The Business Student's Choice of a Career in Chartered Accountancy. *Issues in Accounting Education*. 9 (1).
- Freidson, E. (1988). *Profession of medicine: A study of the sociology of applied knowledge*. University of Chicago Press.
- Feyiz, M. A. (2010). Genel Muhasebe. Murathan Yayınları. Trabzon
- Genç, G.; Kaya, A. Ve Genç, M. (2007). İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkiyen Faktörler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(14), s. 49-63.
- Gul, F. A., Andrew, B. H., Leong, S. C., & İsmail, Z. (1989). Factors influencing choice of discipline of study—Accountancy, engineering, law and medicine. *Accounting & Finance*, 29(2), 93-101.
- Güvemli, O. (2009). Muhasebe Eğitim ve Uygulamalarının Etkileyen ve Yeni Yüzyılın Başlarını Biçimlendiren Gelişmeler ve Bu Gelişmelerin MUFAD'ın Faaliyetlerini Etkilemesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. Sayı 42, 229 – 232.
- Gökgöz, A. Ve Zeytin, M. (2012). Muhasebe Mesleğinin Seçilmesini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi: Yalova ve Bilecik İlleri Örneği. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (8), ss.67-85.
- İlhan, S. (2008). Yeni Kapitalizm ve Meslek Olgusunun Değişen Anlamları Üzerine. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Ağustos 2008, Sayı:21
- İzmir Serbest Muhasebeci Ve Mali Müşavirler Odası/İZSMMO, <http://archive.ismmmo.org.tr/>, Erişim:24.05.2017

- Karadağ, A. (2002). Meslek Olarak Hemşirelik. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 5(2).
- Keser, A. ve Güler, B.K.(2016). *Çalışma Psikolojisi*. Umuttepe Yayınları. Kocaeli Üniversitesi
- Kuzgun, Y. (2003). Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş. Nobel Yayınları. Ankara
- Küçükşavaş, N. (1998). *Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulaması*. 7.Baskı, Beta Basım Yay. İstanbul
- Korkmaz, A. (2000). Sosyal Tabakalaşma Ders Notları.Güz Dönemi.
- Lightbody, P., Siann, G., Tait, L., & Walsh, D. (1997). A fulfilling career? Factors which influence women's choice of profession. *Educational Studies*, 23(1), 25-37.
- Onur, B. (1995). *Gelişim Psikolojisi*. 6. Baskı. Ankara.
- Özdemir, S. (2010). Ön lisans muhasebe öğrencilerinin kariyer planlamasını etkileyen unsurlar: Ege bölgesinde bir araştırma. *MÖDAV* 2010/2. ss.103-121.
- Özsoy, O. (2004). Değişen Dünyada Meslek Seçimi: Geleceğin Meslekleri. İstanbul.
- Nişancı, Z. N. (2015). Geçmişten Günümüze Yönetim Düşüncesi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt:13, Sayı:25, ss.257-294.
- Paolillo, J. G., & Estes, R. W. (1982). An empirical analysis of career choice factors among accountants, attorneys, engineers, and physicians. *Accounting Review*, 785-793.
- Razon, N. <http://ekipnormarazon.com/makalelerimiz/meslek-secimi/gencin-meslek-secimini-etkileyen-faktorler/> 27.6.2018
- Robbins, S.P. Ve Judge, T.A. (2013). *Örgütsel Davranış*. Çeviri Editörü. Erdem, İ. 14. Basımdan çeviri. İstanbul. Nobel Yayınları.
- Selimoğlu, S. K., Aslan, Ü., Ve Güvemli, B. (2009). 12. Dünya Muhasebe Tarihi Kongresinde Sunulan Türk Akademisyenler ve Uygulamacıların Bildirileri: Bir Literatür İncelemesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (42). ss.217-228.
- Sevilengül, O. (2007). Genel Muhasebe. Gazi Kitabevi 13.Baskı. Ankara
- Sürmeli, F. (2004). *Genel Muhasebe*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim ve İşletme Fakülteleri Yayınları.
- Şimşek, M.Ş. (1998). İşletme Bilimlerine Giriş. 5.Baskı. Konya
- Şimşek, M.Ş. ve Çelik, A. (2011). *Yönetim ve Organizasyon*. 13. Baskı. Eğitim Akademi. Konya
- Terry, G.R.; Franklin, S.G.(1985). Les Principes des Management. Economica. Paris
- Tokar, D. M., Fisher, A. R., Subich, L. M. (1998). Personality and Vocational Behavior: A Selective Review of the Literature. 1993-1997. *Journal of Vocational Behavior*. 53. pp.115- 153.
- Turmob Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği. www.turmob.org.tr. Erişim: 26.05.2017
- Vergi Dünyası (1989). Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Genel Gereğçesi. Sayı:95
- Yazıcı, M. (1998). *Muhasebe Tümlmeleri ve Örgütlenmesi*, İstanbul.
- Zysberg, L. And Berry, D. M. (2005). Gender And Students' Vocational Choices In Entering The Field Of Nursing. *Nursing outlook*. 53(4), 193-198.

FACTORS AFFECTING THE PREFERENCE FOR THE FINANCIAL CONSULTANCY PROFESSION: THE CASE OF İZMİR

Extended Abstract

Aim and Literature: The purpose of this study is to determine the factors that affect the profession preference of professionals who work as financial consultants. External factors such as guidance from parents, peers, teachers or other role models, profession related factors such as high salary, respectability, compatibility with the education, flexible work hours, possibility to work independently and personal factors such as quantitative ability, cognitive skills of the individual and also luck/opportunity/coincidence factor have been explored.

Profession is the power to be active in a specific field of work. Profession preference is the decision to choose one of the desired professions and to make effort to prepare for the profession. Social scale, relationship with others, social status of the individuals among others are associated with the profession or choice of profession. Profession is a part of the person's identity such as name, gender and

nationality; it is an indication of social class and level of education, a source of social, mental and psychological well-being and also the foundation of the health of the society. Moreover, profession choice is significant in terms of an organizational perspective. It has been reported that profession choice compatible with an individual's skills, interests and desires leads a person to be successful, productive and happy, or otherwise unsuccessful, unproductive and unhappy. Furthermore, compatibility of the person with work/profession is associated with job satisfaction, organizational commitment, tendency to quit the profession, satisfaction with colleagues, and boss and person's work performance. Profession choice has personal, organizational and social significance.

The chosen professions are increasingly more invasive of individuals' personal life. Information technology has caused an increase in the work hours and flexibility to work outside of the regular work environment. Work-life balance is therefore increasingly a bigger priority in the profession choice and has led to an increase in demand for the jobs that offer flexible work hours. In addition, decrease in employment opportunities, increase in unemployment have led people to choose professions outside of their interests, caused them to leave profession choice to luck/opportunity/coincidence.

Accountancy and financial consultancy is increasingly a highly reputable profession as a result of the changes in the economic, social, financial and technological fields. It offers flexible work hours, possibility to work independently, possibility to take precautions to protect work-life balance, which place the financial consultancy at an advantageous position. Similar to other professions, there are personal, external and professional related factors that affect the profession choice. This study focuses on the factors that lead to the choice of financial consultancy profession.

Methods: This research includes both theoretical and applied parts. The theoretical part explores the financial consultancy profession and factors leading to the profession choice in this field. A Survey is used to collect data on the factors affecting the profession choice. The survey is composed of two parts. The first part covers 20 items exploring the factors while the second part contains 7 questions exploring demographic information. 342 financial consultants registered in İzmir Independent Financial Consultants

Association have participated in this research. SPSS 18.0 is used for data analyses.

Results: 76.3% of the research participants were male and 82.5% were married. 40.4% of the participant were between the ages of 31-40, 24.3% were 41-50 and 8.8% were 61 and above. 78,4% of the research participants are university graduates, 15.2% were graduate school graduates. 16,4% of the participants earn 3501-4250 TL and 37.7% earn 5000 TL or above. 26.6% of the participants have less than 5 years of experience, 22.2% have 6-10 years of experience and 16.1% have 26 or more years of experience. 72.5% of the professionals participating in the research work independently, 20.5% work at a company and 7% work in relation with a financial consultancy profession association. According to the financial consultants participating in this research, 12 of the 20 factors anticipated to have an effect on the preference for the financial consultancy profession are found to have an effect on the profession choice, whereas 8 factors were found to be ineffective on profession choice.

Conclusions: According to the results; parental guidance, guidance from peers and parents, having a role model in the profession; it has being an urban profession, profession offering a relatively high salary, its compatibility with the education, interest in the profession, possibility to work independently, perception of its future prospects, having a parent in the profession and luck/opportunity/coincidence are among the factors affecting the preference for the financial consultancy profession. The factors that are found ineffective in the profession choice are profession offering a respectable social status, it requiring quantitative skills, compatibility with cognitive skills, it offering easy employment opportunities, opportunity for raise in the profession, it not requiring much capital, it being a white-collar profession, and having flexible work hours.